

2021. II. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

2021. II. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közszerológati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Pató Viktória Lilla

Schmidt Laura

Tóth Bettina

Lektor

Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közszerológati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószereksztők: Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Korrektor: Bíró Csilla

Tördelőszerkesztő: Fehér Angéla

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	5
<i>Navracsics Tibor</i> A koronavírus-járvány hatása a kormányzatokra	12
<i>Petri Bernadett</i> Parlament kontra Bizottság – perben álló EU-intézmények a jogállamiság nevében	16
<i>Tárnok Balázs</i> A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény szakértőinek szlovákiai országlátogatása	24
<i>Kalas Vivien – Tóth Bettina</i> Német választás európai uniós szemmel	29
<i>Varga Csilla</i> Megtörik a jég: magyar–ukrán közeledés vagy színjáték?	36
<i>Pató Viktória Lilla</i> Európai Digitális Identitás, a biztonságosabb és ellenőrizhető személyi adattér	39
<i>Varga Csilla</i> A nemzeti kisebbségvédelem jó gyakorlatainak bemutatása az ET magyar elnöksége keretében	43
<i>Petri Bernadett</i> Polexit vagy rutindöntés – a lengyel alkotmánybíróság ítélete az uniós alapszerződésről	47
<i>Tárnok Balázs</i> Magyar–szlovák feszültségek és a V4 egységének megőrzése	60
<i>Petri Bernadett</i> Politikai csörtéből intézményközi harc: mulasztási per indulhat a Bizottság ellen jogállamiságügyben	69
<i>Tóth Bettina – Miszlivetz Áron James</i> Egység a sokféleségben – Erő a sokféleségben?	77
<i>Kalas Vivien</i> Az uniós oktatáspolitikai fejlődése és jövője	83
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i> És még miért fontos nekünk a klímavédelem?	87
<i>Miszlivetz Áron James</i> Destabilizálódó szomszédok: Kényszerhelyzetben az unió	89
<i>Tárnok Balázs</i> Nemzeti régiók – a hetedik sikeres európai polgári kezdeményezés	93

<i>Gát Ákos Bence</i>	
Ellentmondásos rendelettel vonná el Brüsszel az uniós forrásokat	99
<i>Pató Viktória Lilla</i>	
Se veled, se nélküled	102
<i>Varga Csilla</i>	
Véget ért az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának soros magyar elnöksége	105
<i>Petri Bernadett</i>	
Jogállamisági elvárások és átláthatóság – az európai pártcsaládok működésének reformja	109
<i>Pató Viktória Lilla</i>	
Európa digitális évtizedének második éve – digitális szakpolitika az Európai Unióban 2021	115
<i>Varga Réka</i>	
Belorusz–lengyel határincidens	125
<i>Varga Réka</i>	
A tálib rezsim kormányként való elismerése	131
<i>Varga Csilla</i>	
A nemzeti kisebbségek védelmével kapcsolatos egyes nemzetközi fejlemények 2021-ben	136
<i>Balázs Tárnok</i>	
Human Rights of Ethnic Minorities in Ukraine – The ‘Kaboul Moment’ Is on the Way?	140
<i>Bálint Pongrácz</i>	
Mercenaries at the Forefront of Russian International Relations	144
<i>Bálint Pongrácz</i>	
A Short Overview of the Kremlin’s Perception of the Gradual Worsening of EU–Russian Relations over the Past Two Decades	149

Szerzők rövid szakmai életrajza

a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájában folytatta, a képzés keretein belül ösztöndíjjal tanult a Prágai Károly Egyetemen. Doktori tanulmányaival egy időben ösztöndíjként tanult a College of Europe mesterképzésén, ahol európai politikatudomány és közigazgatás szakon végzett. Felsőfokú tanulmányait román, német, angol és francia nyelveken végezte.

Tudományos tevékenysége során országos kutatói pályázatot nyert 2014-ben, amelynek szakmai felügyelője a Magyar Tudományos Akadémia volt, valamint 2017-ben az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjpályázatán nyert doktorjelölt kategóriában. Számos nemzetközi konferencián adott elő, és több hazai és nemzetközileg is jegyzett folyóiratban jelent meg publikációja. Oktatott a Budapesti Corvinus Egyetemen és a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen.

Kutatóként dolgozott az NKE Amerika Tanulmányok Kutatóintézetben, munkáját 2020-tól az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetben (EUSTRAT) folytatja. Itt elsősorban a gazdasági és pénzügyi, valamint kohéziós politikákkal foglalkozik, de a szakterületei közé tartozik a szociális politikák, a nyilvános diplomácia, az európai és amerikai identitás, a társadalmi mozgalmak, valamint a társadalmi tőke is.

Miszlivetz Áron James 2012 és 2015 között a leideni egyetem nemzetközi tanulmányok (BA) hallgatója, majd 2018-ban a bruges-i College of Europe nemzetközi kapcsolatok és diplomácia szakirány ösztöndíjas mesterhallgatója. Diplomamunkáját az EU antikorrupciós tevékenységéről írta az ukrán védelmi szektorban, amely során elnyerte a legjobb antikorrupciós témájú szakdolgozat díját. 2018-tól az Európai Unió Ügyekért Felelős Államtitkárság főosztályvezető-helyetteseként, jelenleg a kabinetben segíti a magyar EU-s szakpolitikák koordinációját. 2020 márciusától a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet kutatója. 2021 márciusától az Európai Bizottság Szomszédságpolitika és Bővítés Főigazgatóságán kiküldött nemzeti szakértőként segíti a Bizottság munkáját.

Kutatási témái: EU-szomszédságpolitika, Keleti Partnerség, Nyugat-Balkán, EU biztonság- és védelempolitika, EU-NATO-kapcsolatok.

Navracsics Tibor 1990-ben szerzett diplomát az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. 1999-ben doktorált az ELTE ÁJK-n politikatudományból. 2006-tól 2014-ig a Fidesz országgyűlési képviselője és frakcióvezetője volt.

Destabilizálódó szomszédok: Kényszerhelyzetben az unió

Az Európai Unió történetében nem alakultak ki ilyen gyors és széles körű válságövezetek saját szomszédságában, mint most. Több olyan esemény is harapófogóba szorítja az Európai Uniót, amelyből nagyon nehéz a kiút, viszont a tagállamok elemi érdeke, hogy szolidárisan forduljanak egymáshoz, mivel az EU külső határainak destabilizálása a belső biztonságot és egységet fenyegeti. A lengyel–fehérorosz válságra,¹ valamint a Bosznia-Hercegovinában fellépő belpolitikai krízisre² és az északír határ kérdése³ kapcsán akut és hosszú távú megoldásokra van szükség.

A fehérorosz–bosnyák–északír harapófogó alaposan feladta a leckét az EU-s tagállamok, valamint a Bizottság, a Tanács és a Külügyi Szolgálat vezetőinek. A felhalmozódó és súlyosbodó válsággócok teljesen lefoglalják az EU diplomáciai intézményeit és a tagországok határvédelmi erőit. A Lukasenka-rezsim által mesterségesen létrehozott hibrid hadviselés új szintet ért el, amikor charterjáratokkal „menekülteket” szállítottak Fehéroroszországba, ezzel előidézve egy új migrációs nyomást az EU külső lengyel és litván határán. A két országban rendkívüli állapotot jelentettek be, és közel 15 ezer lengyel katona védi a határokat. Már nemcsak az ENSZ Biztonsági Tanácsa ül össze a kérdés megvitatására, de maga Angela Merkel német kancellár kérte⁴ Vlagyimir Putyin közbenjárását a helyzet megoldására. Miközben az EU már az 5. szankciós csomagot készíti elő Minszk ellen, komoly intézményi vita övezi a határkerítés finanszírozásának kérdését. A korábbi magyar határkerítést vehemensen ellenző Manfred Weber, és a napokban már Charles Michel is EU-s pénzből finanszírozná a lengyel külső uniós határ költségeit, aki a Tanács jogi szolgálatára hivatkozva tett

¹ Kassai Zsigmond: Pattanásig feszül a húr a lengyel–fehérorosz határon. *24.hu*, 2021. november 9.

² Németh Árpád: Bosznia-Hercegovina a szétesés útján: csak az a kérdés, milyen áron. *Euro-news*, 2021. november 8.

³ Vőő György: Karácsonyra körvonalazódhat az egyezség az északír protokollról. *Index*, 2021. október 14.

⁴ Nikolaus J. Kurmayer: Merkel Ups Pressure on Lukashenko in Call with Putin. *Euractive*, 2021. november 11.

erre javaslatot.⁵ Kérdés, hogy az Európai Parlament és a Bizottság ellenvetése mennyire vezet a megoldás felé. Ugyanis Ursula von der Leyen bizottsági elnök pár héttel ezelőtt ellentmondva Charles Michelnek kijelentette, hogy „az Európai Unió nem fog szögesdrótot és falakat finanszírozni”.⁶ Viszont egy súlyos válsághelyzethez érve az uniónak cselekvőképesnek kell mutatkoznia a jogi kereteken belül, így a Tanács elnöke az unió belső és külső biztonságát érintő alapvetésre hívta fel a figyelmet. Mivel a külső határvédelem nélkül nincs belső biztonság, így akár tengeri vagy szárazföldi úton kell biztosítani a külső határokat, és csakis ezután bírálhatók el a menekültkérelmek.

A két intézmény csörtéjéből kimaradt Josep Borrell EU-s külügyi főképviselő (a Bizottság alelnöke), aki több harmadik országgal is tárgyal a Fehéroroszországba irányuló „menekültjáratok” leállítására kapcsán. Viszont a fokozott külső északi határ „hibrid támadása” mellett az EU déli végein is súlyos válság alakult ki, ahol Magyarország a legmagasabb állami szinten „közvetítőként” tárgyalt Christian Schmidt boszniai főképviselővel és Milorad Dodikkal, a boszniai Szerb Köztársaság miniszterelnökével a törekeny boszniai belpolitikáról.⁷ Komoly ellentétekre vall, hogy amíg a boszniai szerbek elszakadással és az állami intézményekből való teljes kivonulással fenyegetnek, a boszniai főképviselő az ország egységét veszélyeztető tényezőként tekint a Republika Srpska vezetőjére, aki viszont nem ismeri el az ENSZ-kinevezett diplomáciai státuszát.⁸ Az uniós perspektívával is rendelkező térségben a migrációs nyomás mellett az etnikai és történelmi konfliktusoknak is jelentősége van, így rendkívül bizonytalanná válik a régió jövője, ami Magyarország biztonságára is közvetlen hatással van. A közelmúlt traumáira való tekintettel senkinek nem állhat érdekében egy konfliktus kibontakozása, viszont csak a következő hónapok diplomáciai erőfeszítéseivel lehet lenyugtatni a kedélyeket. Sajnos kevés konkrétum hangzott el a tagjelölt országok támogatása mellett az október eleji EU–nyugat-balkáni csúcson, amely biztosítékként szolgálna az EU-val való kapcsolatok szorosabbra fűzésére és a stabil jövőképre. Csakis belpolitikai megoldás születhet határozott EU-s fellépéssel és támogatással, amely a több-ethnikumú társadalom békés együttélését szolgálja. A közép-európai régióra pedig különleges szerep hárul, hiszen a közös múlt és kulturális gyökerek, valamint a földrajzi közelség mind kihatnak az interregionális kapcsolatokra.

⁵ Lili Bayer: Michel Opens Door to EU Funding for Border Walls. *Politico*, 2021. november 10.

⁶ Belarus Migrant ‘Tactic’ Splits EU on Border Fence Funding. *France24*, 2021. november 10.

⁷ Magyarország Kormánya: *Orbán Viktor fogadta a boszniai főképviselőt* (2021. november 3.).

⁸ MTI: ENSZ-főképviselő: Bosznia-Hercegovinát a szétesés fenyegeti. *Portfolio*, 2021. november 2.

Destabilizálódó szomszédok: Kényszerhelyzetben az unió

Természetesen a régiókon túl is komoly határ menti feszültségekkel kell szembenéznie az EU-nak. A brexitpolémia újabb állomása,⁹ hogy a brit miniszterelnök már az északír protokoll 16-os cikkelyét is bevetné érdekei érvényesítésére, ezzel lehetőséget adva az északír jegyzőkönyv felfüggesztésére. Boris Johnson ellenállása megütközést keltett az EU-s és ír oldalon, akik már a nagypénteki egyezményt is veszélyben látják. A fennálló probléma, hogy míg az ír szigeten nincs komolyabb vámvizsgálat, addig Észak-Írország és Nagy-Britannia között igen, annak ellenére, hogy Észak-Írország Nagy-Britanniával alkotja az „Egyesült” Királyságot. Viszont ez az ára annak, hogy ne legyen fizikai határellenőrzés Írország és Észak-Írország között. Elemzők szerint akár új kereskedelmi háború is kialakulhat a britek és az EU között. A halászat terén már **éleződik** a franciákkal a helyzet,¹⁰ a kérdés, hogy a konfliktus szélesebb dimenzióba kerül-e, vagy sikerül valamilyen félutas megoldást találni, hogy a kecske is jóllakjon, és a káposzta is megmaradjon. A brit-EU-csörte legrosszabb esetben egy no-deal brexithez hasonló helyzetet idézne elő, ahol a felek egyéves felmondási idővel egyoldalúan kiléphetnek a brexitmegállapodásból. Kérdés, hogy a vélt vagy valós politikai nyereség mennyiben ellensúlyozna egy lehetséges ír-északír konfliktust, illetve újbóli határ- és vámenőrzést. Az EU-nak a három határ menti problémára különböző, de azonnali válaszokat kell adnia, hosszú távú stratégiába foglalva. Egy hibrid háború, etnikai villongás vagy kereskedelmi háború hosszú távon bénítaná meg az EU belső kohézióját és biztonságát. Az EU-s vezetők számára a következő pár hónap rendkívül mozgalmas lesz. Remélhetőleg új képességek és racionális megoldások vezetnek majd eredményre, mivel az eddigi tehetetlenség nemcsak presztízaveszteséggel jár, hanem az unió polgárainak jólétére és biztonságára is negatívan hat.

2021. november 12.

Felhasznált irodalom

Bayer, Lili: Michel Opens Door to EU Funding for Border Walls. *Politico*, 2021. november 10. Online: www.politico.eu/article/eu-money-for-border-infrastructure-legally-possible-charles-michel-says/

⁹ Lengyel Miklós: Brexit: egyre több uniós diplomata szerint „London túl messzire megy”. *HVG*, 2021. november 10.

¹⁰ News Wires: UK Gives France 48 Hours to Back Down in Fishing Row or Britain Will ‘Seek Compensation’. *France24*, 2021. november 1.

- Belarus Migrant ‘Tactic’ Splits EU on Border Fence Funding. *France24*, 2021. november 10. Online: www.france24.com/en/live-news/20211110-belarus-migrant-tactic-splits-eu-on-border-fence-funding
- Kassai Zsigmond: Pattanáig feszül a húr a lengyel–fehérorosz határon. *24.hu*, 2021. november 9. Online: <https://24.hu/kulfold/2021/11/09/lengyelorszag-feheroroszsorszag-hatar-migracio-eu>
- Kurmayer, Nikolaus J.: Merkel Ups Pressure on Lukashenko in Call with Putin. *Euractive*, 2021. november 11. Online: www.euractiv.com/section/politics/short_news/merkel-ups-pressure-on-lukashenko-in-call-with-putin/
- Lengyel Miklós: Brexit: egyre több uniós diplomata szerint „London túl messzire megy”. *HVG*, 2021. november 10. Online: https://hvg.hu/gazdasag/20211110_brexit_eu_boris_johnson
- Magyarország Kormánya: Orbán Viktor fogadta a boszniai főképviseletet. 2021. november 3. Online: <https://kormany.hu/hirek/orban-viktor-fogadta-a-boszniai-fokepviselet>
- MTI: ENSZ-főképviselet: Bosznia-Hercegovinát a szétesés fenyegeti. *Portfolio*, 2021. november 2. Online: www.portfolio.hu/global/20211102/ensz-fokepviselet-bosznia-hercegovina-a-szeteses-fenyegeti-508388
- Németh Árpád: Bosznia-Hercegovina a szétesés útján: csak az a kérdés, milyen áron. *Euronews*, 2021. november 8. Online: <https://hu.euronews.com/2021/11/08/bosznia-hercegovina-a-szeteses-utjan-csak-az-a-kerdes-milyen-aron>
- News Wires: UK Gives France 48 Hours to Back Down in Fishing Row or Britain Will ‘Seek Compensation’. *France24*, 2021. november 1. Online: www.france24.com/en/europe/20211101-uk-tells-france-to-back-down-over-fishing-in-48-hours-or-face-tougher-response
- Vő György: Karácsonyra körvonalazódhat az egyezség az északír protokollról. *Index*, 2021. október 14. Online: <https://index.hu/gazdasag/2021/10/14/brexit-egyezmény-europai-bizottság-eszakir-protokoll>

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel, kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédság- és bővítéspolitikák.

A tanulmánykötetet ajánlom az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyses bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defence policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighbourhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.